

UNAPREĐENJE KVALITETE ŽIVOTA MLADIH U UNIVERZITETSKOM OKRUŽENJU

*Lejla Kafedžić¹, doktor pedagoških nauka,
Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu*

*Sandra Bjelan-Guska², doktor pedagoških nauka,
Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu*

Apstrakt: *Obrazovanje je kontinuirani proces koji traje cijeli život. Ono unapređuje kvalitetu života svakog pojedinca, a garantirano je Ustavom BiH, lokalnim zakonskim aktima, Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima i drugim međunarodnim dokumentima. Osnovna svrha obrazovanja je samoobrazovanje i kvalitetno ispunjen život. Univerzitet u Sarajevu kontinuirano nastoji stvoriti uvjete za jednak pristup i sudjelovanje u kvalitetnom obrazovanju uvažavajući međunarodne pravne okvire, nacionalne dokumente i zakonske regulative, kojima se osiguravaju osnovna ljudska prava, a među njima i pravo na obrazovanje. Jedan od mehanizama putem kojeg realizira navedeno jeste revitalizacija Ureda za podršku studentima (UPS!). Osnovna djelatnost Ureda je usmjerena na pružanje pomoći i podrške studentima i razvijanje inkluzivne kulture, politike i prakse u prostoru visokoškolskog obrazovanja. Ured za podršku studentima je na raspolaganju svim studentima Univerziteta u Sarajevu, s fokusom na studente s invaliditetom, ali i organizacionim jedinicama i akademskom osoblju. Usluge Ureda definirane su njegovom temeljnom orijentacijom ka stvaranju inkluzivnog okruženja i promoviranju obrazovanja za sve, a ogledaju se u pružanju pomoći i podrške studentima u različitim oblastima. Osnovne usluge su: pomoć pri odabiru studija; podrška unapređenju pristupa obrazovanju; psihološka pomoć; informiranje i obrazovanje studenata; poboljšanje iskustva studiranja studenata s invaliditetom; iznajmljivanje asistivne tehnologije; istraživačke aktivnosti; organizacija i realizacija obuka za akademsko osoblje; organizacija radionica za studente; i mnoge druge usluge. Cilj rada je kompilirati realizirane aktivnosti UPS!-a i opisati njihove efekte na unapređenje života mladih u univerzitetskom okruženju. Rezultati doprinose jasnijem artikuliranju argumenata i zagovaranju navedenih i sličnih aktivnosti, te obavezuju na kontinuirano jačanje univerzitetskih kapaciteta za preventivno djelovanje i unapređenje kvalitete života i obrazovanja mladih.*

Ključne riječi: *obrazovanje, podrška, studenti, univerzitet*

¹ lejla.kafedzic@pedagogijaffsa.com, lejla.kafedzic@ff.unsa.ba

² sandra.bjelan@pedagogijaffsa.com, sandra.bjelan@ff.unsa.ba

UVOD: UNIVERZITET KAO MJESTO OSIGURANJA KVALITETE

Visoko obrazovanje, prema članu 4. Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (Okvirni zakon o visokom obrazovanju, 2007), znači obrazovanje nakon srednje škole koje vodi do međunarodno priznatog stepena obrazovanja. Ono se zasniva na: a) akademskim slobodama, akademskoj samoupravi i autonomiji univerziteta; b) otvorenosti univerziteta prema javnosti, građanima i lokalnoj zajednici; c) nedjeljivosti nastavnog rada i naučnog istraživanja, odnosno umjetničkog stvaralaštva; d) uvažavanju evropskih humanističkih i demokratskih vrijednosti, te usklađivanju s evropskim sistemom visokog obrazovanja; e) poštivanju ljudskih prava i građanskih sloboda, uključujući zabranu svih oblika diskriminacije; f) konceptu cjeloživotnog obrazovanja; g) interakciji s društvenom zajednicom i obavezi univerziteta da razviju društvenu odgovornost studenata i drugih članova akademske zajednice. Prema navedenom Zakonu, ciljevi visokog obrazovanja su: 1) ustanovljavati, razvijati, štiti i prenositi znanje i sposobnosti kroz nastavu i naučnoistraživački rad i time doprinosti razvoju sposobnosti pojedinaca i društva i 2) pružiti mogućnost građanima da, u skladu s propisima, uživaju korist visokog obrazovanja cijeli život.

Kako bi odgovorio na postavljene zakonske okvire, ali i pratio evropska i svjetska kretanja i promjene, Univerzitet u Sarajevu kreira inspirativno, inkluzivno i atraktivno okruženje za učenje, podučavanje, istraživanje i umjetnički rad, što omogućava da studenti, istraživači i nastavnici i ostali akteri kritički promišljaju i shvataju dinamiku globalnih i lokalnih procesa te održiva i inovativna rješenja za unapređenje kvaliteta života za sve, što je vidljivo kroz postavljenu misiju Univerziteta. Univerzitet u Sarajevu teži osiguranju socijalnih inovacija, što je četvrta misija modernih, uspješnih i prepoznatljivih univerziteta, putem stvaranja prostora za uključivanje svih, a posebno marginaliziranih društvenih grupa, te putem jasnog i otvorenog javnog angažmana, promoviranja etičke i društvene odgovornosti (Škrijelj, 2019).

Univerzitet u Sarajevu nastoji kontinuirano stvoriti, dakle, uvjete za jednak pristup i sudjelovanje u kvalitetnom obrazovanju uvažavajući međunarodne pravne okvire, nacionalne dokumente i zakonske regulative, kojima se osiguravaju osnovna ljudska prava, a među njima i pravo na obrazovanje. Jedan od mehanizama putem kojeg realizira navedeno jeste formiranje Ureda za podršku studentima (UPS!).

Ured za podršku studentima s posebnim potrebama je nastao kao rezultat implementacije Tempus projekta *Jednake mogućnosti za studente sa posebnim potrebama* („Equal Opportunities for Students with Special Needs in Higher Education“ – EQOPP). Nakon nekoliko godina postojanja pod tim imenom, Ured je krajem 2017. godine, zahvaljujući Rektoratu Univerziteta u Sarajevu, revitaliziran i svečano otvoren naredne godine pod novim imenom – **Ured za podršku studentima (UPS!)**. Osnovna djelatnost Ureda je usmjerena na:

Shema 1. Osnovna djelatnost Ureda

Usluge Ureda su definirane, upravo, njegovom temeljnom orijentacijom ka stvaranju inkluzivnog okruženja i promoviranju obrazovanja za sve, a ogledaju se u pružanju pomoći i podrške studentima u različitim oblastima. Intencija formiranja Ureda kroz koji se pruža pomoć i podrška svim studentima

Univerziteta ima svoje uporište u tome što su svi primarno studenti bez obzira na određene karakteristike, što podrška studentima s invaliditetom može biti održiva tek kada je dio jednog šireg sistema, te što socijalni i humanistički pristup, odnosno pristup baziran na poštivanju ljudskih prava prepoznaje osiguranje ostvarivanja prava svih ljudi, pa tako i osoba s invaliditetom. Dakle, djelovanje Ureda jeste najviše usmjereno ka pomoći i podršci studentima s invaliditetom, ali sa stalnim nastojanjem da djelovanje obuhvati sve studente. Dodatno, Ured se naročito bavi aktivnostima za pomoć i podršku studentima s invaliditetom budući da je izrastao iz Ureda za podršku studentima s *posebnim potrebama*, te da su osobe s invaliditetom najmarginaliziranija grupa osoba. Formiranje i djelovanje ureda/centara nije sasvim nova praksa u regionu i Evropi, jer u mnogim zemljama/univerzitetima postoje uredi/centri/odjeli za podršku i pomoć studentima (s invaliditetom), koji djeluju samostalno ili u okviru ureda koji pružaju pomoć i podršku svim studentima. Npr. Sveučilište u Zagrebu ima sljedeće centre: Centar za savjetovanje i podršku studentima na Sveučilištu u Zagrebu (CSPS); Centar za podršku studentima i karijerno savjetovanje Agronomskoga fakulteta; Ured za studente s invaliditetom pri Sveučilištu u Zagrebu. Također, na Univerzitetu u Beogradu postoji Univerzitetski centar za studente sa hendikepom koji je počeo sa radom 2008. godine. Na Univerzitet u Novom Sadu egzistira Univerzitetski centra za razvoj karijere i savetovanje studenata kroz koji se pomaže studentima Univerziteta u Novom Sadu u razvoju znanja i vještina koje će im biti od značaja pri zapošljavanju; da pomogne u sticanju radnog iskustva tokom studiranja i saznanja o svijetu poslovanja, te da pripremi studente za uspješan prelazak na sljedeći nivo razvoja karijere nakon diplomiranja. Centri za podršku studentima s invaliditetom postoje u: University of Leicester, UK; University of Kent, UK; The University of Edinburgh, Scotland; Central European University, Mađarska; University of Warsaw, Poljska; University of Victoria, Kanada; Georgetown University, USA; itd.

Ured za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu, realizira aktivnosti kroz sljedeće odjele:

Shema 2. Odjeli Ureda

Ured za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu saraduje sa vladinim i nevladinim organizacijama s ciljem unapređenja kvalitete života studenata, ali i uključivanjem studenata u volonterske aktivnosti, plaćene projektne aktivnosti, različite oblike obrazovanja i slično. Značaj volontiranja u životu mladog čovjeka je višestruk, te osim kvalitetno korištenog slobodnog vremena donosi i razvijanje znanja, vještina, formiranje novih prijateljstava, itd.

Metodologija istraživanja

Cilj rada je kompilirati realizirane aktivnosti Ureda za podršku studentima i opisati njihove efekte na unapređenje života mladih u univerzitetskom okruženju, a postavljena su dva istraživačka pitanja: a) Koje su aktivnosti realizirane u Uredu za podršku studentima od 2018. godine do sada? i b) Koji su efekti realiziranih aktivnosti na unapređenje života mladih u univerzitetskom okruženju? Metode korištene u istraživanju su metoda teorijske analize, deskriptivna metoda, komparativna metoda i analiza sadržaja, a od instrumenata je korištena matrica za analizu konstruirana za potrebe istraživanja. Uzorak istraživanja je namjerni, a čine ga periodični (polugodišnji i godišnji) izvještaji Ureda za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu.

Analiza i diskusija rezultata istraživanja

Kako je ranije u tekstu navedeno, Ured je revitaliziran i svečano otvoren u oktobru **2018. godine** pod imenom – Ured za podršku studentima (UPS!). Do kraja kalendarske godine, aktivnosti Ureda su bile orjentirane ka uspostavi strukture i okvira za kontinuirano djelovanje, te formiranje evidencije o studentima s invaliditetom na Univerzitetu u Sarajevu. Aktivnost koja je uslijedila bila je uspostava biblioteke s adekvatnom naučnom i stručnom građom koja će biti dostupna studentima i akademskom osoblju. Prve aktivnosti Ureda bile su usmjerene ka osiguranju kontakata koji će omogućiti finansijsku podršku studentima (fondovi, donatori, općine i sl.). U prvoj godini djelovanja Ureda, organizirana je stručna praksa kroz studentsku razmjenu u zemlje regije Srbiju i Crnu Goru, te sljedeće radionice za studente: *O pravima studenata s invaliditetom i mogućnosti stipendiranja*, *Tehnike rješavanja problema u svakodnevnom životu*, *Kako potaknuti kreativno razmišljanje – osnovne tehnike*, *Mindfulness (puna svjesnost) u svakodnevnom životu*, *Antistigma i naratologija*, *Osnajivanje studenata (s invaliditetom) za javni nastup – tehnike disanja*. Organizirana je i obuka za nastavno akademsko osoblje, koju su realizirale članice Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Budući da Ured još uvijek nije imao dovoljne resurse kako bi odgovorio na sve potrebe studenata, te ispunio svoju misiju i ciljeve, bilo je naophodno ostvariti saradnju sa resursima iz zajednice. Neki od prvih s kojima je uspostavljena saradnja su Udruženje „Društvo ujedinjenih građanskih akcija“ – DUGA, Udruženje „Život s Down sindromom Federacije BiH“, Udruženje „Samostalni korak“, Fondacija „Kрила nade“ i Udruženje „DOMINO“. Ured je već u prvoj godini djelovanja organizirao info dane s ciljem promocije aktivnosti i informiranja studenata i akademskog osoblja o uspostavi i domenama rada Ureda, a stručno osoblje je prisustvovalo različitim događajima i konferencijama, te apliciralo na brojne projekte od kojih posebno izdajavamo projektnu aplikaciju pod nazivom „VISOKO OBRAZOVANJE – OBRAZOVANJE ZA SVE“ (VOzaSVE/HE4ALL) koja će biti prihvaćena i realizirana u partnerstvu s UNICEF-om.

Stručni tim Ureda nastavio je u **2019. godini** kontinuirano propitivati potrebe studenata (primarno studenata s invaliditetom) u odnosu na nastavni proces i akademsko okruženje općenito, kako bi identificirali potrebe, ali i barijere sa kojima se susreću. U tom smislu, Tim je učestvovao i u njihovom smanjenju i/ili otklanjanju kroz kreiranje nastavnog i didaktičkog materijala u različitim formatima, pravljenje bilješki, osiguranje tumača znakovnog jezika, pomoć pri učenju, kontakt s akademskim osobljem i organizacionim jedinicama u vezi sa realizacijom razumne prilagodbe, osiguranje asistivne tehnologije i slično. U ovoj godini Ured je intenzivirao naučno-istraživačke aktivnosti, pa je pripremljeno i realizirano istraživanje s ciljem mapiranja stanja inkluzivnog obrazovanja studenata s invaliditetom na univerzitetu. Kao rezultat istraživačkih aktivnosti, kreirana i štampana je brošura o pravima studenata *Imaš pravo da znaš*. Aktivnosti Ureda su i u ovoj godini bile usmjerene ka osnaživanju studenata kroz nova zannja, razvijanje vještina i razmjenu iskustava. Realizirane su radionice na sljedeće teme: *Poslovna komunikacija* i *Aktivno slušanje u međuljudskoj komunikaciji*. Također, predstavljeni su prijedlozi i preporuke za prevazilaženje prepreka, zakonska regulativa važna za studente s invaliditetom, te sticanje vještina predstavljanja studenata potencijalnim poslodavcima kroz pisanje kvalitetnog CV-a, motivacionog pisma i adekvatnog ponašanja na intervjuu. Realizirana je i radionica za studente-volontere pod nazivom *Studenti studentima – kako moje slobodno vrijeme može postati naše vrijeme*, te ciklus likovno-kreativnih radionica *Za mene od mene - 100 minuta kreativnosti*. Unapređenje kompetencija akademskog i administrativnog osoblja za kreiranje inkluzivnog okruženja za učenje i sudjelovanje svih, uključujući studente s invaliditetom, realizirano je kroz dvije obuke. Prva obuka uključivala je sljedeće teme: Nastavnik u susretu sa socijalnom isključenošću – inkluzivno obrazovanje; Temeljna polazišta inkluzivnog obrazovanja; Učenje o različitostima – identitet, stereotipi i predrasude; Interkulturalna osjetljivost kao dio pedagoške kompetencije za rad u heterogenim grupama: Univerzalni dizajn za učenje – kreiranje zajednice koja uči i Studenti s invaliditetom u akademskoj zajednici. Druga obuka iz oblasti inkluzivnog obrazovanja realizirana je u dva ciklusa, modularno strukturirana i uključila je sljedeće teme: I) *Prvi modul - Uvod u inkluzivno obrazovanje*: Osnovne pretpostavke inkluzivnog obrazovanja, Opažanja i utisci, Socijalna isključenost i inkluzivno obrazovanje na visokoškolskim, Stručno usavršavanje nastavnika za inkluzivno obrazovanje, Poštivanje različitosti i podrška svim studentima - zajednička vizija; II) *Drugi modul - Kroz zajednički rad do inkluzivne prakse*: Primjena komunikacije u razvoju profesionalnih odnosa, Suradnja radi ostvarivanja sudjelovanja, Rad s drugima u cilju unaprjeđenja kvalitete obrazovanja, Bioekološka teorija, Poticanje

samodeterminacije kod studenata sa invaliditetom; III) *Treći modul - Okruženje koje podstiče individualizirano učenje*: Situaciona svjesnost u visokoškolskoj nastavi, Prilike i prepreke u učenju i učešću studenata, Diferencirano podučavanje i personalizirano učenje, Primjena principa UDL-a u kreiranju okruženja za učenje, Primjena asistivne tehnologije u visokoškolskoj nastavi. Ured je u saradnji sa Udruženjem za američke studije u Bosni i Hercegovini organizirao Međunarodnu naučnu konferenciju pod nazivom *Svi smo isti: drugi i drugačiji*, koja se održala 03.12. povodom Međunarodnog dana osoba s invaliditetom. Nastavljene su aktivnosti osiguranja finansijske podrške studentima, pomoć u rješavanju pravnih pitanja, pisanje projektnih aplikacija, učešće na događajima, sajmovima, javnim predavanjima, okruglim stolovima, kontinuirana prilagodba stručne literature, kontinuirane aktivnosti stručnog i profesionalnog usavršavanja, održavanje saradnje s postojećim i uspostava saradnje s novim partnerima, kao što su, na primjer Plivački klub „SPID“, CARITAS, KJU Porodično savjetovalište i drugi.

U **2020. godini** aktivnosti Ureda narastaju i obimom i raznolikošću i mogu se svrstati u osnovne usluge: pomoć pri odabiru studija, podrška unapređenju pristupa obrazovanju, osiguranje uvjeta za zadovoljavanje potreba i uživanje prava, psihološka pomoć, informiranje i obrazovanje studenata, poboljšanje iskustva studiranja studenata s invaliditetom, istraživačke aktivnosti, organizacija i realizacija obuka za akademsko osoblje, te sudjelovanje u donošenju i izmjenama zakonskih i podzakonskih akata u vezi s obrazovanjem. U ovom trenutku Ured za podršku studentima ima svoju biblioteku koja sadrži jedinice iz oblasti inkluzivnog obrazovanja ali i drugih oblasti. Korisnici usluga biblioteke su studenti s invaliditetom, studenti, istraživači, nastavno i nenastavno osoblje, građani. Ured za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu realizirao je niz aktivnosti s ciljem rješavanja problema arhitektonskih barijera za studente s invaliditetom na Univerzitetu u Sarajevu. Kontinuirano se radilo na detekciji arhitektonskih barijera i tragalo za pozivima na koje bi mogli aplicirati u cilju uklanjanja istih. Kontinuirano se vrši dopuna spiska dostupnih knjiga, a ista se prilagođava i prebacuje u druge potrebne formate. No, ova godina je donijela i pandemijske okolnosti pa su neke aktivnosti u potpunosti prekinute na određeno vrijeme, a neke su iz učioničnog prebačene u online okruženje. U ovoj godini realizirane su sljedeće radionice za studente: *Jačanje samopouzdanja, Komunikacija* (asertivnost-konstruktivna komunikacija, nenasilna komunikacija, primanje i upućivanje informacija, javni nastup i aktivno slušanje), *Fokus - Da, ali..., Javni nastup - Pljesak molim!, Šta želim od budućnosti?, Izgradite snagu volje i samokontrolu, Javni nastup – govor i govor tijela, Šta su socijalne vještine?, Komunikacijske vještine, Rješavanje konflikta, Slika o sebi, Nasilje među mladima i Zauzimanje za sebe*. Odgovarajući na potrebe nastale u pandemijskim okolnostima, realiziran je i webinar pod nazivom *Kako se riješiti nesanicte* te ciklus od tri likovno-kreativne radionice *Pošalji ljubav - ostani u kući!, Kreativna samorefleksija i Ekspresija iz izolacije* s ciljem omogućavanja povezivanja i druženja u virtualnom prostoru, razmjene iskustava i mišljenja, slobodnog izražavanje vlastitih ideja i emocija kroz kreativne procese, te oslobađanje od stresa prouzrokovanog trenutnom situacijom i socijalnim distanciranjem. Većina navedenih radionica je, zbog epidemiološke situacije i nastojanja da se radionice realiziraju u što sigurnijem okruženju, realizirana online. U ovoj godini realiziran je još jedan ciklus obuke za akademsko osoblje Univerziteta iz oblasti inkluzivnog obrazovanja. Ured je, uz saglasnost Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, realizirao i stručno usavršavanje za tri grupe nastavnike osnovnih i srednjih škola Kantona Sarajevo i članova Mobilnog stručnog tima iz oblasti inkluzivnog odgoja i obrazovanja. Obuke su realizirane u online okruženju. Paralelno sa navedenim obukama realizirala se još jedna aktivnost koja je imala isti značaj u jačanju kompetencija za kvalitetno inkluzivno obrazovanje, a to su Akademski sastanci u kojima je učestvovalo akademsko osoblje sa različitih organizacionih jedinica. Kao konačni ishod ovih sastanaka, formirana je Mreža akademskog osoblja po grupacijama koji sada predstavljaju sponu između Ureda i organizacione jedinice sa koje dolaze, ali i novu snagu, jer su svojim kompetencijama spremni pružiti podršku kolegama u radu sa studentima, uključujući studente s invaliditetom. Iako je godina bila iznimno izazovna, još jedna aktivnost je bila novitet: uspostavljena je saradnja sa Centrom za podršku studentima s invaliditetom Univerzitet u Banja Luci, Uredom za podršku studentima s invaliditetom Sveučilišta u Mostaru, Centrom za podršku studentima s hendikepom Beograd, Centrom za karijerno savjetovanje Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, te su započeti redovni susreti/sastanci u online okruženju. U ovoj godini održana je intenzivna saradnja s partnerima, a potpisanim sporazumima, između ostalog, svim studentima, s posebnim fokusom na studente s invaliditetom, omogućena je podrška u ličnom i

profesionalnom razvoju kroz lično usmjereno planiranje i individualne coaching sesije, podrška u vršnjačkoj grupi, kao i mogućnosti za volontiranje i podršku u studiranju. Također, studentima je omogućena psihosocijalna podrška u vidu individualnog rada sa stručnim licima, kao i podrška u učenju kroz vježbanje tehnika učenja i pružanja instruktivne nastave iz predmeta matematika, fizika i engleski jezik. Studentima je omogućeno i prisustvo radionicama i aktivnostima, te grupna i individualna stručna podrška studentima s invaliditetom, a radilo se i na aktivnostima adaptacije literature za studente s oštećenjem vida. Kontinuirano su realizirane aktivnosti prilagodbe literature, nabavljana oprema i asistivna tehnologija, aplicirano na projekte, realiziran Dan otvorenih vrata, obilježen Međunarodni dan osoba s invaliditetom, učestvovalo na okruglim stolovima i slično.

I dalje u pandemijskim okolnostima koje su donijele različite ograničenja, Ured je u prvoj polovini **2021. godine** kontinuirano pružao podršku studentima i akademskom osoblju Univerziteta u Sarajevu, inicirao individualizaciju provođenja ispitnih aktivnosti u online okruženju na organizacionim jedinicama, aplicirao na četiri projektna poziva, izvršio je digitalizaciju knjiga koje su bile prioritet za studente, te kontinuirano radi na digitalizaciji ostatka potrebne građe za studente s oštećenjem vida, realizirao akademske sastanke s ciljem jačanje kapaciteta akademskog osoblja za podršku i unapređenje inkluzivnosti na Univerzitetu u Sarajevu, te nastavak razvoja mreže podrške na organizacionim jedinicama UNSA – sastanci sa Mrežom akademskog osoblja Ureda za podršku studentima, realizirao Zoom sastanak sa mrežom akademskog osoblja Ureda za podršku studentima pod nazivom *Mentalno zdravlje učesnika u nastavnom procesu za vrijeme pandemije COVID-19*, održavao je saradnju sa uredima/centrima za podršku iz regije, kreirao je katalog asistivne opreme (pripremljena i audio verzija kataloga), te katalog obuka za akademsko osoblje, realizirano online druženja sa studentima s invaliditetom o izazovima i preprekama na koje studenti s invaliditetom nailaze tokom studija i načinima na koje mogu prevazići iste i uspješno završiti studij, realizirao pet kreativno-likovnih radionica u saradnji sa studentima Akademije likovnih umjetnosti, osigurao učešće u mnogobrojnim obukama, seminarima i webinarima sa temama koje su značajne za rad Ureda za podršku studentima, realizirao online predavanje na temu *Mogućnosti stipendiranja studenata, podrške pri zapošljavanju i samozapošljavanju po završetku studija za studente Univerziteta u Sarajevu*, dijeljen je sadržaj o mentalnom zdravlju sa akademskim osobljem i studentima Univerziteta u Sarajevu, te su informirani o besplatnim uslugama koje pružaju naši partneri iz domene mentalnog zdravlja, realizirana radionica o stresu, njegovim izvorima, načinu prepoznavanja, te kako kroz praktične vježbe raditi na prevenciji studentskog sagorijevanja, učestvovali u Think Tank Academy Web Conference, te održali i prvu radionicu hortiterapije za studente Univerziteta u Sarajevu *Rastimo zajedno*.

Tablica 1. Pregled aktivnosti Ureda u godinama njegovog djelovanja

Oblast/usluga/aktivnost	Godina djelovanja			
	2018.	2019.	2020.	2021.
Biblioteka, digitalizacija i prilagodba literature	+	+	+	+
Pravna pomoć i podrška	-	+	+	+
Pomoć studentima u osiguranju finansijskih sredstava	+	+	+	+
Radionice i obuke za studente	+	+	+	+
Obuke za akademsko osoblje	+	+	+	+
Obuke za nastavnike osnovnih i srednjih škola	-	-	+	-
Mreža akademskog osoblja	-	-	+	+
Projektne aplikacije	+	+	+	+
Brošure i katalogi	-	+	+	+
Saradnja s resursima iz zajednice	+	+	+	+
Saradnja s uredima/centrima iz zemlje i regije	-	-	+	+
Naučno-istraživačke aktivnosti	-	+	+	+
Prisustvo konferencijama, događajima, sajmovima	+	+	+	+

U *Tablici 1* možemo vidjeti usporedbu nekih od aktivnosti koje Ured realizira u odnosu na godine djelovanja. Tako možemo primijetiti da su neke aktivnosti kontinuirano realizirane od njegovog revitaliziranja, kao što su, na primjer, uspostava biblioteke, digitalizacija i prilagodba literature,

posredovanje i pomoć studentima u osiguranju finansijskih sredstava, radionice i obuke za studente, obuke za akademsko osoblje i saradnja s resursima iz zajednice. Također, možemo vidjeti da se neke aktivnosti pojavljuju periodično kao što je realizacija obuka za nastavnike osnovnih i srednjih škola, a neke su rezultat prethodnih aktivnosti i dugotrajnih napora, kao što je uspostava Mreže akademskog osoblja i saradnja s uredima/centrima iz regije.

Tablica 2. Frekvencija aktivnosti Ureda u godinama njegovog djelovanja

	Godina djelovanja			
	2018	2019	2020	2021
Oblast/usluga/aktivnost	Evidencije o studentima s invaliditetom na Univerzitetu u Sarajevu	Radionice za studente	Radionice za studente	Radionice za studente
	Biblioteka, digitalizacija i prilagodba literature	Obuke za akademsko osoblje	Obuke za akademsko osoblje	Obuke za akademsko osoblje
	Radionice za studente	Naučno-istraživačke aktivnosti	Biblioteka, digitalizacija i prilagodba literature	Biblioteka, digitalizacija i prilagodba literature
	Obuke za akademsko osoblje	Biblioteka, digitalizacija i prilagodba literature	Saradnja s resursima iz zajednice	Saradnja s resursima iz zajednice
	Saradnja s resursima iz zajednice	Podrška u rješavanju pravnih pitanja	Podrška u rješavanju pravnih pitanja	Saradnja s uredima i centrima iz zemlje i regije

U Tablici 2 možemo vidjeti da su, u godinama djelovanja Ureda, prioritete u realizaciji aktivnosti imale različite oblasti što je rezultat propitivanja i osluškivanja potreba studenata. Radionice za studente i obuke za akademsko osoblje najfrekventnije su aktivnosti Ureda, a vidljivo je da su aktivnosti iz oblasti digitalizacije bile u prvih pet najfrekventnijih aktivnosti u doba pandemije COVID-19 virusa što je bio način odgovora na potrebe uvjetovane promjenom okolnosti. Naučno-istraživačke aktivnosti su bile među najfrekventnijima u 2019. godini, a saradnja se centrima/uredima iz zemlje i regije u 2021. godini.

Prema zaključku

Ured za podršku studentima (UPS!) je dio Univerziteta u Sarajevu. **Sve navedene aktivnosti, posredno i/ili neposredno, su uticale na unapređenje života mladih u univerzitetskom okruženju.** Iz provedene analize vidimo da je Ured za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu dominantno planirao i realizirao aktivnosti koje direktno utiču na unapređenje kvalitete studiranja, a time i života mladih, ali da je Ured realizirao i niz aktivnosti čija su ciljna skupina bili drugi važni akteri odgojno-obrazovnog procesa jer jačanje njihovih kapaciteta direktno utiče na unapređenje kvaliteta života i studiranja mladih u univerzitetskom kontekstu. U nastavku teksta donosimo samo nekoliko ilustracija efekata navedenih aktivnosti:

Mogućnosti i prilike poput ovih, za osobe s invaliditetom, omogućuju uključivanje u društvo i otvaraju novu perspektivu. Ova praksa mi je dala priliku da rastem u osobnosti i da testiram sebe, jer živim potpuno drugačijim životom, prije svega samostalnim životom, družim se s drugim ljudima, moji interesi su drugačiji i obavljam druge aktivnosti. Ono što bih posebno naglasila da kroz ovaj Projekat mladi s invaliditetom stiču dragocjeno iskustvo koje je potrebno svakoj osobi, koja će se nakon završetka visokog obrazovanja naći na tržištu rada. Što se tiče samostalnog života, to mi je pomoglo da se usavršim u svim sferama života, „ojačam“ i da se bolje snalazim sama kroz život. Naravno da mi je porodica nedostajala tokom trajanja stručne prakse, ali u Udruženju sam stekla nove prijatelje.

Na praksi sam usvajao znanje od mentora, ali i nudio svoje znanje i iskustva iz Bosne i Hercegovine, koje je doprinijelo u radu Centra živeti uspravno i dodatno poboljšalo i olakšalo rad Centra. Učestvovao sam potpuno jednako u sastancima, davao prijedloge i zajedno sa svima donosio odluke. U periodu od

dva mjeseca imao sam priliku da završim obuku za personalnog asistenta, a ujedino i da asistiram članovima Centra.

Likovne radionice su izvrsne. Nikada ne bih otkrila kreativnost u sebi da nije ovih radionica. Osoba sam s oštećenjem vida i često sumnjam u svoje sposobnosti. Hvala što me jačate!

Ljudi zaista mogu biti jaki. Vjerujem u to. Koliko god da nas život muči, mi ćemo ići ravno prema cilju. Znam da nekada izgleda kao da se neki jednostavno i ne bore ali nisu opet sve borbe vidljive okolini. Mi smo zaista u biti borci. Ali koliko god vjerujem da mogu biti zaista jaki i koliko god znam da je život nekada komplikovan za shvatiti, kao i postojanje te prirodne činjenice da smo zaista u biti borci, ne mogu zaboraviti da kažem da se čovjek, u ostvarenju svog potencijala, dok korača prema cilju, nekada jednostavno umori, padne ili stane u svojoj borbi i mora se osloniti na drugog čovjeka. Preljepo je imati pored sebe osobu ili osobe koje će Vam pomoći da izrazite svoj puni potencijal, da predahnete na putu prema dalje ili nakon pada ustanete. Preljepo je imati Ured za podršku studentima...

Ured za podršku studentima nastavlja da radi na unapređenju kvalitete života mladih u univerzitetskom okruženju i u narednim godinama.

Literatura

1. *Izveštaj o radu Ureda za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu za 2018. godinu*
2. *Izveštaj o radu Ureda za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu za 2019. godinu*
3. *Izveštaj o radu Ureda za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu za 2020. godinu*
4. *Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (2007), Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine; <http://cip.gov.ba/images/pdf/okvirni/Okvirni.bos.pdf>*
5. *Pastuović, N. (2008). Cjeloživotno učenje i promjene u školovanju, Odgojne znanosti Vol. 10, br. 2, str. 253-267; <https://hrcak.srce.hr/29568>*
6. *Polugodišnji izvještaj o radu Ureda za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu za 2021. godinu*
7. *Škrijelj, R. (urednik) (2019). Strategija razvoja Univerziteta u Sarajevu 2019–2023., Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu; https://www.unsa.ba/sites/default/files/dodatak/2019-05/Strategija%20razvoja%20UNSA_30042019_ilektorisano.pdf*

**IMPROVING THE QUALITY OF LIFE
OF YOUNG PEOPLE IN A UNIVERSITY ENVIRONMENT**

Abstract

Education is a continuous process that lasts a lifetime. It improves the quality of life of every individual, and is guaranteed by the Constitution of Bosnia and Herzegovina, local legal acts, the Universal Declaration of Human Rights and other international documents. The main purpose of education is self-education and a quality fulfilled life. The University of Sarajevo continuously strives to create conditions for equal access and participation in quality education, respecting international legal frameworks, national documents and legal regulations, which ensure basic human rights, including the right to education. One of the mechanisms through which this is realized is the revitalization of the Student Support Office (UPS!). The main activity of the Office is focused on providing assistance and support to students and developing an inclusive culture, policy and practice in the field of higher education. The Student Support Office is available to all students of the University of Sarajevo, with a focus on students with disabilities, but also organizational units and academic staff. The Office's services are defined by its fundamental orientation towards creating an inclusive environment and promoting education for all, and is reflected in providing assistance and support to students in various fields. Basic services are: assistance in choosing studies; support for improving access to education; psychological help; student information and education; improving the study experience of students with disabilities; rental of assistive technology; research activities; organization and implementation of trainings for academic staff; organization of workshops for students; and many other services. The aim of this paper is to compile the realized activities of UPS! and describe their effects on improving the lives of young people in the university environment. The results contribute to a clearer articulation of arguments and advocacy of these and similar activities, and oblige the continuous strengthening of university capacities for preventive action and improving the quality of life and education of young people.

Keywords: education, support, students, university